

2023-09-05

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: ÖFN 2023-00012

Dnr: KFKS-2023-00743

Remiss – Regeringskansliets faktapromemoria 2022/23:FPM101 Förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna vid gränsöverskridande situationer

Synpunkter till kommunstyrelsen över remiss

Förslag till beslut

Överförmyndarnämnden överlämnar synpunkter över remissen om EU-kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna till kommunstyrelsen i enlighet med bilaga 4 till tjänsteskrivelsen daterad den 5 september 2023.

Sammanfattning av ärendet

Europeiska kommissionen har presenterat ett förslag till rådets förordning om EU-gemensamma regler till skydd för utsatta vuxna vid gränsöverskridande situationer, se [bilaga 1](#). Förslaget innefattar bland annat införandet av ett europeiskt fullmaktsintyg, reglering kring behörig domstol och ömsesidigt erkännande av skydd för utsatta vuxna. Förslaget syftar till upprätthållandet av skyddet för utsatta vuxna i gränsöverskridande situationer liksom att deras rätt till individuellt självbestämmande ska respekteras.

Kommissionen har även presenterat ett förslag till rådsbeslut om bemyndigande för EU:s medlemsstater att bli eller förbli parter till 2000 års Haagkonvention om skydd för vuxna i internationella situationer.

Ärendet

Ärendets beredning

Nacka kommun har fått remissen från Justitiedepartementet för synpunkter. Synpunkter ska inkomma senast den 11 november 2023. Överförmyndarenheten har utrett ärendet och tagit fram förslag på synpunkter, se [bilaga 4](#). Efter att överförmyndarnämnden fattat beslut om synpunkterna kommer kommunstyrelsen fatta slutligt beslut om yttrande över remissen.

Innehållet i utredningen samt dess förslag i korthet

Europeiska kommissionen har presenterat ett förslag till rådets förordning om gemensamma regler i EU om behörig domstol, tillämplig lag och ömsesidigt erkännande av åtgärder till skydd för utsatta vuxna vid gränsöverskridande situationer och om inrättandet av ett europeiskt fullmaktsintyg och sammankoppling av myndigheters register KOM (2023) 280. Kommissionen har även presenterat ett förslag till rådsbeslut om bemyndigande för EU:s medlemsstater att bli eller förbli parter till 2000 års Haagkonvention om skydd för vuxna i internationella situationer, KOM (2023) 281. En faktagrupp om förslaget har upprättats av Regeringskansliet, se [bilaga 3](#). I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian.

Överförmyndarnämnden har valt att lämna synpunkter på det material som framgår av promemorian.

I promemorian över kommissionens förslag framgår att det för närvarande saknas EU-lagstiftning som behandlar skyddet av vuxna i gränsöverskridande situationer samtidigt som antalet personer som på grund av ålder eller nedsatt hälsotillstånd inte kan tillvara sina intressen ökar. 2000 års Haagkonvention har till syfte att förbättra skyddet för vuxna som på grund av bristande förmåga inte kan ta tillvara sina intressen men Sverige är inte part till konventionen. I övrigt är endast tolv av EU:s medlemsstater anslutna till Haagkonventionen och konventionens regler anses ofta inte vara tillräckliga för att säkerställa ett gränsöverskridande skydd för utsatta vuxna.

De förslag aktuella promemoria avser handlar därför dels om att alla medlemsstater ska bemyndigas att bli eller kvarstå som parter till Haagkonventionen, dels införandet av en förordning som ytterligare stärker skyddet för utsatta vuxna i gränsöverskridande situationer. Ifråga om det senare består förslaget i ett flertal åtgärder, däribland införandet av regler för fastställande av behörig domstol, vilket lands lag som är tillämplig liksom regler för godkännande av officiella handlingar upprättade av behörig myndighet i annan medlemsstat.

Förslaget innebär även att medlemsländerna ska inrätta en eller flera centralmyndigheter som ska bistå vid tillämpningen av förordningen. Centralmyndigheterna ska bland annat ha till uppgift att lämna samtycke innan en utsatt vuxen placeras och att underlätta kommunikationen mellan ansvariga myndigheter i de olika medlemsländerna. Kommunikationen mellan de nationella myndigheterna ska vara digital och möjlighet till digital kommunikation mellan enskilda och myndigheterna ska införas.

Av förslaget framgår även en möjlighet för medlemsländerna att utfärda s.k. europeiska företrädarintyg. Intygen ska utfärdas av en myndighet i medlemsländerna som finner lämplig och syftar till att styrka en företrädares befogenhet även i andra länder än det där

ställföreträdarskapet anordnats. Införandet av möjligheten att utfärda ställföreträdarintyg föreslås vara frivillig för medlemsländerna.

Vidare inbegriper förslaget att medlemsstaterna upprättar ett eller flera register över de åtgärder som de nationella myndigheterna vidtagit ifråga om utsatta vuxna. Registren ska säkerställa att åtgärder som vidtas i en medlemskapet eller befogenhet att företräda en utsatt vuxen i en medlemsstat respekteras i de andra medlemsstaterna. De nationella registren ska sammankopplas i ett system utvecklat av kommissionen.

Överförmyndarenhetens bedömning samt förslag på synpunkter

Överförmyndarenheten är, efter att ha tagit del av Regeringskansliets faktapromemoria, i allt väsentligt positivt inställd till de förslag som däri framgår. Enheten kan konstatera att antalet ärenden där gränsöverskridande frågor aktualiseras ökat i antal samtidigt som en EU-gemensam lagstiftning på området saknas. Vidare kan det antas att antalet ärenden med internationella inslag fortsatt kommer att öka i takt med den allt större rörligheten hos medlemsländernas medborgare varför behovet av gemensamma regler till skydd för utsatta vuxna är angeläget.

Beträffande de förslag som framgår av faktapromemorian välkomnar överförmyndarenheten särskilt införandet av ett register över anordnande ställföreträdarskap liksom en central myndighet med ansvar för frågan. Denna utveckling skulle i enhetens mening inte bara ha positiv inverkan på skyddet för utsatta vuxna i gränsöverskridande situationer utan även i en nationell kontext där förslaget i många delar överensstämmer med slutsatser som dras i den s.k. Ställföreträdarutredningen (SOU 2021:36). Med anledning av att de två förslagen har många gemensamma beröringspunkter föreslår enheten att arbetet med dessa i så stor utsträckning som möjligt sker parallellt då detta torde ge vinster ur både ekonomiskt och effektivitetsperspektiv.

Utifrån enhetens praktiska erfarenhet av gränsöverskridande ställföreträdarskapsfrågor är även medlemsländernas föreslagna möjlighet att utfärda europeiska företrädarintyg något som enheten menar kan förväntas stärka skyddet för utsatta vuxna. Enheten önskar i denna del dock framhålla vikten av att de föreslagna reglerna utformas på så vis att ett ställföreträdarskap förordnat i ett land erkänns i de andra medlemsländerna. Såsom rättsläget är idag är det dessvärre vanligt förekommande att i Sverige anordnande godmanskap inte erkänns som ställföreträdarform i annat medlemsland då den förordnande ställföreträdaren försökt vidta åtgärder utanför Sverige. I dessa situationer har förvaltarskap behövt anordnas för erkännande av ställföreträdarskapet trots att en så ingripande åtgärd i övrigt inte varit påkallad, något som kan förhindras genom regler om erkännande av ställföreträdarskap anordnade i annat land.

Vid en samlad bedömning av de förslag som redovisats i promemorian är det därmed överförmyndarenhetens uppfattning att Nacka kommun ska tillstyrka kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna. Enhetens bedömning är att förslagen kommer att ha positiv inverkan på kommunens kunder då deras rättigheter tryggas även i gränsöverskridande frågor. Beträffande nämndens verksamhet finns det för närvarande inte anledning att befara några betungande konsekvenser av sådan tyngd att ett tillstyrkande inte ska ske.

Ekonomiska konsekvenser

Eventuella ekonomiska konsekvenser för kommunen av förslagen är beroende av om överförmyndarnämnden kommer att åläggas någon del av de uppgifter som enligt förslagen kan fördelas till den centrala nationella myndigheten eller annan nationell myndighet. De fulla effekterna av förslagets införande är därmed svåröverblickbara för närvarande men det får hållas för sannolikt att överförmyndarnämnden såsom expertmyndighet i ställföreträdarfrågor kan komma att få ett utökat uppdrag efter att förslagen införts. Ökande kostnader för kommunen kan således uppkomma.

Konsekvenser för barn

Förslaget avser det skydd medlemsstaterna har att ge utsatta vuxna. Det får i förekommande fall dock hållas för sannolikt att dessa vuxna har barn eller ingår i samma familj som barn varför ett stärkt skydd för vuxna också bör vara fördelaktigt för barn.

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteskrivelse den 19 september 2023
2. Bilaga 1, Europeiska kommissionens Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av åtgärder samt samarbete i frågor som rör skydd för vuxna
3. Bilaga 2, Förslag till rådets beslut om bemyndigande för medlemsstater att i Europeiska unionens intresse bli eller förbli parter i konventionen av den 13 januari 2000 om internationellt skydd för vuxna
4. Bilaga 3, Regeringskansliet faktapromemoria 2022/23:FPM101 - Förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna vid gränsöverskridande situationer
5. Bilaga 4, Förslag till synpunkter, 20230918

Maria Rönnberg
Kanslidirektör och stadsjurist
Stadsledningskontoret

Jonas Flodström
Överförmyndarhandläggare
Överförmyndarenheten